

12. OBJECTIUS DE QUALITAT PAISATGÍSTICA

12. OBJECTIUS DE QUALITAT PAISATGÍSTICA

El *Conveni europeu del paisatge* estableix que els objectius de qualitat paisatgística (OQP) representen la plasmació, per part de les administracions públiques, de les aspiracions de la col·lectivitat pel que fa a les característiques paisatgístiques del seu entorn. Els objectius de qualitat paisatgística han de considerar, per tant, a les característiques del paisatge que la ciutadania desitja veure reconegudes i que el planejament territorial ha de prendre en consideració.

Tal com s'estableix en la Llei 8/2005, de 8 de juny, la protecció, gestió i ordenació del paisatge les recomanacions i les propostes dels objectius de qualitat paisatgística, que per elles mateixes no tenen caràcter normatiu, seran precisades i incorporades en les Directrius del Paisatge previstes en el planejament territorial (art. 12, Llei 8/2005)

En el cas de les terres de Lleida, en haver ja estat aprovat el Pla territorial Parcial corresponent a aquest àmbit per acord del Govern de la Generalitat de Catalunya de 24 de juliol de 2007, el Departament de Política Territorial i Obres Públiques establirà el procediment per tal d'elaborar les Directrius del Paisatge i incorporar-les al Planejament Territorial vigent

Com s'indica al Prototipus de Catàleg de Paisatge elaborat per l'Observatori del Paisatge, és fonamental que tothom pugui reconèixer el seu propi paisatge i que ciutadans i ciutadanes i administracions participin conjuntament en les decisions que es refereixen a la seva protecció, gestió i ordenació.

Els atributs i les qualitats de cadascun dels paisatges caracteritzats i avaluats a través del treball de camp i de l'anàlisi paisatgística esdevenen bàsics a l'hora de plantejar els reptes paisatgístics i els objectius per a l'ordenació territorial de Terres de Lleida i, en el marc d'un desenvolupament sostenible, cal que siguin considerats en els processos de disseny del conjunt de polítiques públiques.

El procés d'elaboració dels objectius de qualitat paisatgística de Terres de Lleida, a més, ha tingut en compte els resultats obtinguts en el procés de participació endegat en l'elaboració d'aquest catàleg. Recullen, per tant, les aportacions realitzades pels més de 30 agents entrevistats com a representants d'entitats socioeconòmiques i culturals relacionades, de forma directa o indirecta, amb la intervenció en el paisatge. També es fan ressò de les opinions expressades per la ciutadania en la consulta que l'Observatori del Paisatge va realitzar a través de la seva pàgina web durant els mesos de maig i juny de l'any 2006 (veure capítol 2, sobre metodologia).

D'aquesta manera es pretén assolir un dels reptes plantejats en el procés d'elaboració dels objectius de qualitat paisatgística: complementar la percepció col·lectiva del paisatge –de la societat actual i de la de temps passats– amb consideracions ètiques i tècniques basades en l'interès general.

Els objectius de qualitat paisatgística, que responen a la pregunta “**quin paisatge volem?**”, han de ser coherents amb les orientacions, els criteris, les directrius i les normes establertes pels documents de referència en l'àmbit de la planificació del territori, especialment amb els principis i criteris generals que orienten el Programa de Planejament Territorial de Catalunya, així com amb aquelles disposicions nacionals i internacionals en matèria de protecció, ordenació i gestió del paisatge des de la perspectiva del desenvolupament sostenible.

És en aquest context que s'han definit 21 objectius de qualitat paisatgística per a tot l'àmbit territorial de Terres de Lleida, que es presenten a continuació. *Grosso modo*, aquests objectius persegueixen¹:

- a) Uns paisatges ben conservats, ordenats i gestionats, independentment de la seva tipologia i del seu caràcter.
- b) Uns paisatges heterogenis, que reflecteixin la rica diversitat paisatgística del país i que s'allunyin de l'homogeneïtzació i la banalització.

¹ Objectius definits per l'Observatori del Paisatge de Catalunya

- c) Uns paisatges vius i dinàmics, capaços d'integrar les inevitables transformacions territorials sense perdre la seva idiosincràsia.
- d) Uns paisatges sempre respectuosos amb el llegat del passat.
- e) Uns paisatges que atenguin la diversitat social i contribueixin al benestar individual i social de la població.

Taula 12.1. Objectius de qualitat paisatgística per a la Terres de Lleida

1. Un paisatge urbà rehabilitat i valoritzat en la seva part històrica, arquitectònicament rellevant, i endreçat i dissenyat per a la millora de la qualitat de vida dels ciutadans.
2. Uns nuclis poblacionals amb un creixement urbanístic ordenat, dimensionat d'acord a les necessitats reals i que no comprometi el futur del caràcter agrícola dels espais circumdants als nuclis urbans.
3. Uns paisatges naturals de qualitat que compaginin l'activitat agropecuària, d'extracció de recursos naturals i l'ús turístic i de gaudi.
4. Un sòl no urbanitzable endreçat amb construccions rurals (magatzems agrícoles, granges, coberts d'eines, casetes de bombeig, etc.) fetes amb volumetries, materials i revestiments adaptats a l'entorn.
5. Unes vies de comunicació integrades paisatgísticament i que no malmetin la connectivitat paisatgística i social del territori.
6. Uns accessos als nuclis urbans ordenats paisatgísticament que facilitin la transició entre els espais oberts i els paisatges urbans i que reforcin el caràcter i la identitat de les poblacions.
7. Un sistema aeroportuari dissenyat amb criteris d'integració i aportació de nous

elements d'interès en el paisatge.

8. Uns polígons industrials i àrees terciàries (comercials i d'oci) ubicades en zones visuals no preferents o notòries i dissenyades tenint en compte la integració amb l'entorn de les façanes que confronten amb el sòl no urbanitzable.
9. Unes centrals eòliques planificades amb visió de conjunt a escala regional, amb participació dels actors del territori i disposades en el paisatge en relació als seus elements configuradors.
10. Uns nuclis encimbellats on s'identifiqui amb claredat el perfil paisatgístic de l'espai construït i els seus punts d'interès (campanars, esglésies, castells, casals, etc.) en relació al paisatge obert i el sòl no urbanitzable.
11. Un paisatge de nuclis alineats en valls ordenats urbanísticament i amb visió de conjunt conforme a l'assumpció d'aquest patró d'assentament.
12. Uns tossals ben conservats i erigits en punts d'atracció visual.
13. Uns fons escènics de qualitat que mantinguin els referents visuals i identitaris de Terres de Lleida i no incorporin elements estranys o aliens.
14. Una xarxa de miradors que posin en valor les panoràmiques més rellevants i permetin descobrir la diversitat i matisos dels diferents paisatges de Terres de Lleida.
15. Un paisatge de zones estèpiques conservat i gestionat.
16. Un paisatge de secà, de conreu d'olivera i ametller, productiu i vinculat al manteniment dels elements de pedra seca de suport a l'agricultura.
17. Unes infraestructures hidràuliques tradicionals i unes banquetes arbrades a tota la plana regada gestionades i revaloritzades per al seu ús social.
18. Uns paisatges fluvials del riu Segre i la Noguera Pallaresa i Ribagorçana conservats conforme a la seva dinàmica i accessibles per activitats d'oci.

19. Uns parcs solars localitzats en l'entorn a partir de criteris d'eficiència, preexistència de línies d'evacuació i preexistència d'edificacions i minimització del nombre d'observadors potencials en àrees fràgils.
20. Un paisatge de les construccions defensives que vinculi història, territori i població de Terres de Lleida.
21. Una Horta de Lleida productiva i concebuda com a àrea tampó de vocació agrícola entre la ciutat i els espais oberts perifèrics.

Figura 12.1. Objectius de qualitat paisatgística (OQP) i mesures i accions de paisatge de Terres de Lleida.

En el capítol següent (el número 13) es presenten criteris i mesures que han d'ajudar a assolir aquests objectius en l'àmbit de Terres de Lleida. Els objectius de qualitat paisatgística per a l'escala d'unitat de paisatge es presenten al volum 2 d'aquesta Memòria.

L'estructura, les funcions i els valors del paisatge poden identificar-se a diferents escales d'anàlisi, en funció del detall amb el qual es treballi, però cada nivell escalar s'articula amb els nivells superiors i inferiors, de manera que el conjunt forma part d'una mateixa composició. Els objectius de qualitat paisatgística d'aquest catàleg s'adrecen preferentment als mosaics i elements del paisatge identificats a una escala mitjana (1:50.000), d'acord amb l'escala utilitzada en els plans territorials parcials (PTP) i en els plans directors territorials (PDT).

Dels diversos objectius de qualitat paisatgística per l'àmbit territorial de Terres de Lleida es deriven un conjunt de criteris i mesures dirigits a les polítiques territorials i sectorials. El procés de formulació dels objectius de qualitat paisatgística i dels criteris i mesures del Catàleg de paisatge de Terres de Lleida es presenta en el gràfic següent:

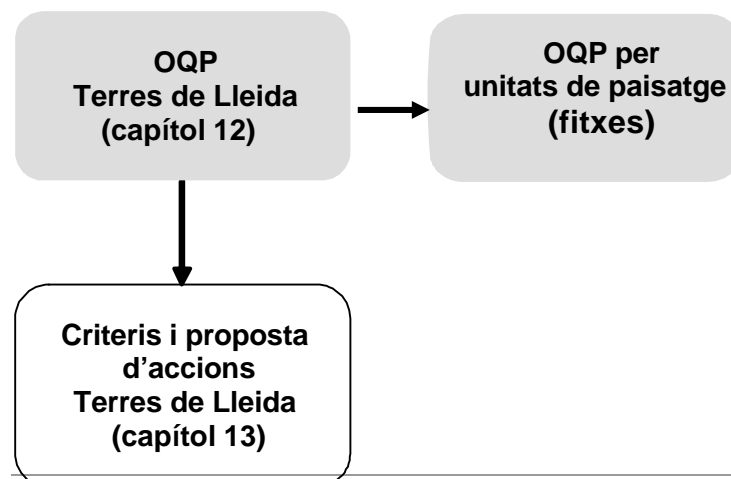

Fig. 12.2. La ciutat de Lleida, amb la Seu Vella i el riu Segre. Vista des del marge esquerre del riu.

OBJECTIU 1

Un paisatge urbà rehabilitat i valoritzat en la seva part històrica, arquitectònicament rellevant, i endreçat i dissenyat per a la millora de la qualitat de vida dels ciutadans

El territori de Terres de Lleida està vertebrat per un sistema d'assentaments de mida petita i mitjana que, en la seva mesura, constitueixen un patrimoni urbanístic. Les Terres de Lleida han estat habitades des d'abans del paleolític i posteriorment per ibers, romans, àrabs, etc. fet que ha donat lloc a un divers patrimoni arquitectònic i urbà. En aquest sentit, cal destacar Cervera, nucli consolidat a finals del segle XII, la vila de Guimerà, situada sota el castell homònim, Balaguer, amb l'església de Santa Maria, Àger, amb el conjunt monumental de Sant Pere (col·legiata i castell), Vallbona de les Monges, amb el monestir cistercenc de Santa Maria de Vallbona i la ciutat de Lleida, amb la Seu Vella.

No obstant això, aquest àmbit ha experimentat transformacions com a conseqüència d'un consum de sòl elevat i la dispersió de les trames urbanes tradicionals. El paisatge urbà emergeix del mosaic de formes, línies, textures, colors i percepcions que el procés urbanitzador ha generat en les ciutats. El centre històric, els eixamples, els polígons residencials, les ciutats-jardí, els barris d'autoconstrucció, els creixements suburbans, presenten morfologies i tipologies constructives característiques, que reflecteixen el període històric en què van ser executats i les problemàtiques urbanes a que van fer front.

En aquest àmbit, Lleida és la ciutat que presenta una complexitat urbana major, tot i que també destaquen Mollerussa, envoltada per infraestructures viàries i ferroviàries, Balaguer, amb una problemàtica urbana generada pel creixement limitat vers l'est (Hostalnou de Valfogona). D'altra banda, la perifèria de les capitals comarcals respon a les característiques dels espais periurbans causades dels increments desordenats i la confluència d'usos rurals i urbans.

Fig. 12.3. Ciutat de Balaguer.

OBJECTIU 2

Uns nuclis poblacionals amb un creixement urbanístic ordenat, dimensionat d'acord a les necessitats reals i que no comprometi el futur del caràcter agrícola dels espais circumdants als nuclis urbans.

L'àmbit de Terres de Lleida es caracteritza per la presència de moltes poblacions de tipologia rural que, en conjunt, constitueixen un valuós patrimoni urbanístic. Prop d'un 98% són espais oberts i només un 1,62% té la qualificació de sòl urbà o urbanitzable, mentre que aquesta dada pel conjunt de Catalunya és d'un 5,5%. No obstant això, cal destacar la transformació recent que ha experimentat el paisatge de l'àmbit territorial com a conseqüència d'un consum de sòl quantitativament elevat i la dispersió i desarticulació de les trames urbanes històriques.

En aquest sentit, alguns nuclis de Terres de Lleida, situats en indrets estratègics o de confluència o pas de vies de comunicació, són poblacions que presenten un creixement urbà dinàmic i absorbeixen gran part de la població del territori i indústries. A part de Lleida també presenten una complexitat urbana elevada, les ciutats de, Balaguer, Tàrraga, Mollerussa i Cervera que se situen a les proximitats de les carreteres que vertebrin Terres de Lleida. En menor grau, ho fan poblacions com les Borges Blanques, Agramunt, Bellpuig, Guissona o Artesa de Segre que també actuen com a nuclis polaritzadors del territori. Aquest conjunt de poblacions experimenten creixements urbanístics molt superiors al desenvolupament dels nuclis rurals i que s'han de regular primant la compacitat per reduir l'ocupació de territori i evitar la fragmentació territorial i paisatgística, el manteniment de fronteres nítides en el paisatge i l'ordenació adequada de les perifèries.

D'altra banda, hi ha un canvi creixent en les relacions que s'estableixen entre els grans nuclis urbans i les petites poblacions del seu *hinterland*: les grans ciutats adquireixen una funció cada cop més laboral i comercial, i la funció residencial es desplaça en nuclis de població més petits o en urbanitzacions situades a la perifèria.

Fig. 12.4. La serra de Sant Jordi (Noguera), país del carrascar continental, contrafort del Montsec, que s'alça sobtat per damunt de la plana ponentina (foto: G. Cano).

OBJECTIU 3

Uns paisatges naturals de qualitat que compaginin l'activitat agropecuària, d'extracció de recursos naturals i l'ús turístic i de gaudi

A Terres de Lleida trobem diversos espais naturals amb valor natural, alguns d'ells sota figures de protecció. Els espais protegits pel PEIN representen un 4% del territori mentre que la Xarxa Natura 2000 incrementa aquest percentatge de l'àmbit fins al 19%. Amb tot, continuen sense cap figura de protecció àmplies zones de valor forestal i faunístic, com molts espais de secà situats a la plana central o entre la zona intermèdia entre la plana central i la perifèria, la conca mitjana i alta del riu Rialb, del riu Corb i altres ribes fluvials amb vegetació de ribera i zones humides de gran interès faunístic, que estan representades pel Parc de la Mitjana de Lleida, les àrees d'aiguabarreig entre els rius Noguera Ribagorçana i Segre i entre el Segre i el Cinca (els tres a la unitat Paisatge fluvial del Segre).

Per altra banda, dins dels espais amb figures de protecció de Terres de Lleida s'inclou zones estèpiques úniques a Catalunya, com l'entorn del Clot de l'Unilla (Plana d'Almenar i Alguaire), boscos mediterranis, mosaics agroforestals i boscos prepirinencs amb relleus més accentuats i escarpats, principalment la serra del Montsec i els congostos espectaculars de les Nogueres, Mont- Rebei i Terradets (unitat de paisatge del Montsec). Aquests paisatges han de mantenir una certa continuïtat i cal evitar-ne la fragmentació. Representen, a més d'un gran valor natural i paisatgístic, àrees de gaudi de la natura per la població de Terres de Lleida i un potencial turístic d'àrees que pateixen un procés de despoblament. En aquest sentit, els corredors o vies verdes poden jugar un paper clau en la connectivitat biològica i social i la descoberta del paisatge, atès que proporcionen espais per a l'oci de la població urbana.

Fig. 12.5. Petit cobert d'eines a les Borges Blanques (Garrigues). El color dels paraments i els peus arbrats del seu voltant, d'acord a un patró tradicional, confereixen a la construcció una adequada integració al seu entorn (foto: R. Queralt).

OBJECTIU 4

Un sòl no urbanitzable endreçat amb construccions rurals (magatzems agrícoles, granges, coberts d'eines, casetes de bombeig, etc.) fetes amb volumetries, materials i revestiments adaptats a l'entorn.

Un territori rural i agrari com Terres de Lleida acull un conjunt ampli i molt divers de construccions rurals aïllades en sòl no urbanitzable, des de masos i cabanes tradicionals fins a moderns coberts de maquinària, granges, casetes per a maquinàries de bombeig, etc. així com també altres usos impropis com naus, fàbriques, segones residències, etc. Aquests edificis i llurs tipologies constructives (cobertes i paraments, volums, codis cromàtics, materials utilitzats, etc.) formen part dels atributs del sòl no urbanitzable de la plana lleidatana però sovint, en particular en el cas de les segones esmentades, estan realitzades amb materials i criteris de baixa qualitat paisatgística més pròpies del sòl urbà.

D'altra banda, cal ressaltar que a la comarques de l'Urgell, el Pla d'Urgell, sud de la Noguera i nord de les Garrigues els accessos de les poblacions presenten una important concentració de granges que desllueix la imatge eminentment rural de diverses localitats. No en va, s'ha de dir que la ramaderia i principalment el sector porcí és un dels pilars econòmics de l'àmbit i en molts casos complementa i assegura la pervivència de l'activitat agrícola, tot i el seu impacte paisatgístic.

Fig.12.6. Autovia A-2 vista a l'est a la sortida de Bell-lloc.

OBJECTIU 5

Unes vies de comunicació integrades paisatgísticament i que no malmetin la connectivitat paisatgística i social del territori

L'àmbit de Terres de Lleida ha constituït tradicionalment el més important corredor entre l'interior de la península i el litoral català. Actualment la travessen els dos principals eixos de llarg recorregut de Catalunya, és a dir, l'autovia A-2 (hereva de l'antiga N-2), que a partir de Cervera té continuïtat cap a Girona mitjançant l'eix transversal i l'autopista AP-2 i la línia ferroviària Lleida- Tarragona- Barcelona que ara, va paral·lela a la nova línia ferroviària d'alta velocitat (TAV). Aquestes infraestructures que en superfície representen un percentatge ínfim de Terres de Lleida, contribueixen en gran mesura a la fragmentació del paisatge si no es projecten i s'integren al territori adequadament. Atès que la perspectiva s'obre en ocasions sobre Terres de Lleida, el recorregut pot esdevenir també la tarja de presentació com a territori agrícola i industrial, amb una rica variació en els usos del sòl. En aquest sentit, el trànsit per aquest eix, únic element continu dins de la fragmentació general dels elements configuradors d'aquest paisatge, ens permet adquirir una imatge general del territori.

Al voltant de l'A-2 existeix una gran pressió urbanística, creixements industrials i logístics, aparició de noves àrees de serveis, infraestructures, equipaments, etc.; aquest veritable corredor urbà, reforçat amb l'arribada del tren d'alta velocitat i amb el desdoblament de la C-25, presenta una marcada tendència a la urbanització. En el recorregut des d'aquest eix des de Cervera a Lleida, les visions s'obren sobre la extensa Plana d'Urgell; i com a teló de fons el Montsec, les serres dels Aspres de la Noguera, i les zones frontereres entre la muntanya i la plana al peu de les serres Llarga i Blanca. Els riscos potencials de les infraestructures actuals i les que puguin construir-se en un futur són la fragmentació dels espais naturals amb els consegüents efectes barrera, la desaparició de terres de conreu o els impactes visuals que poden provocar al llarg del seu recorregut, ja que exposen la percepció del paisatge a les velocitats corresponents i a la repetició del recorregut. La vegetació, tot exceptuant les fileres d'arbres, no hi predomina. En primer pla, hi dominen generalment els nuclis urbans, tot formant una seqüència amb polígons industrials i cultius en procés d'abandonament. La qualitat de la imatge en aquesta situació depèn de la proximitat dels obstacles industrials i dels punts d'obertura de la visió, tot generant una impressió de paisatge fràgil i confús.

Fig. 12.7. Accés al nucli de Vallverd d'Urgell (Pla d'Urgell), amb una plantació de plataners flanquejant les dues vores de la carretera d'accés precedint i relligant l'entrada des del sòl no urbanitzable al sòl urbà (foto: T.Costa).

OBJECTIU 6

Uns accessos als nuclis urbans ordenats paisatgísticament que facilitin la transició entre els espais oberts i els paisatges urbans i que reforcin el caràcter i la identitat de les poblacions

El paisatge existent en els accessos a nombrosos nuclis urbans de Terres de Lleida es troba en un procés permanent de transformació. En general, es tracta d'un paisatge caracteritzat per la manca de coherència pel que fa a tipologies constructives i a la disposició dels elements, que trenquen amb el caràcter de la trama urbana i la imatge de les localitats en qüestió. El resultat és un paisatge estèticament poc interessant, en el qual es juxtaposen espais oberts de poca qualitat paisatgística amb conjunts d'edificis generalment poc atractius (magatzems, dipòsits, naus industrials i comercials), rotondes o plafons publicitaris de mida gran –i no tant gran-, alguns abandonats.

Aquest fenomen es manifesta més significativament a la perifèria de Lleida, Balaguer, Tàrrega, Mollerussa, Cervera o les Borges Blanques i, en general, a les unitats de paisatge de l'Horta de Pinyana, Garrigues Baixes i Vall del Corb, Secans de Belianes i d'Ondara, Plana d'Urgell i Costers de la Segarra. Són uns paisatges que proporcionen a aquestes poblacions una imatge uniforme i repetitiva, fent que el paisatge d'entrada a aquestes poblacions sigui similar arreu. La situació no millora amb el pas del temps, ans al contrari, tot i la pèrdua d'imatge que comporta per les poblacions afectades i el corresponent impacte sobre la percepció que els ciutadans i visitants tenen dels nuclis urbans.

Fig. 12.8. Ondulacions suaus amb cereal de secà a les proximitats d'Almenar (Segrià) que avui caracteritzen el relleu de la Plana d'Almenar i Alguaire on s'ha d'ubicar el futur aeroport d'Alguaire- Lleida.

OBJECTIU 7

Un sistema aeroportuari dissenyat amb criteris d'integració i aportació de nous elements d'interès en el paisatge.

L'àmbit territorial de Terres de Lleida compta amb un aeròdrom esportiu en ús (Alfés), un altre en estudi (Cervera) i dos camps de vol per a aeronaus d'estructura ultralleugera (Mollerussa i Cervera). En realitat, la gran infraestructura de l'àmbit està prevista construir al 2008 i es tracta del nou aeroport comercial de Lleida a Alguaire –amb la previsió del Pla director de l'aeroport d'una futura segona pista, innecessària a curt i mig termini–, a la unitat de paisatge Plana d'Almenar i Alguaire, prop de l'espai Xarxa Natura 2000 del Clot de la Unilla. Suposarà una transformació del paisatge per la construcció de la pista de vol, les instal·lacions i edificacions pels passatgers i una possible àrea industrial logística amb infraestructures viàries i ferroviàries d'accés i intercanvi de mercaderies. Totes aquestes construccions han d'estar integrades en el paisatge.

Fig. 12.9. Àrea industrial situada a la perifèria de la ciutat de Lleida.

OBJECTIU 8

Uns polígons industrials i àrees terciàries (comercials i d'oci) ubicades en zones visuals no preferents o notòries i dissenyades tenint en compte la integració amb l'entorn de les façanes que confronten amb el sòl no urbanitzable.

Els polígons industrials i les grans superfícies comercials que es disposen al llarg de les vies de comunicació i accessos a les poblacions, a la recerca de l'accessibilitat i la major notorietat, han esdevingut un element característic del paisatge periurbà d'una determinada àrea de Terres de Lleida talment en altres àrees de Catalunya.

La proliferació d'aquests espais construïts és negativa en termes d'ocupació del territori i de manteniment dels valors del paisatge, perquè fragmenta el paisatge, confon la frontera entre sòl urbà i no urbanitzable i genera espais de confusió on s'alternen usos comercials, residencials i productius sense una ordenació planificada. La linealitat d'aquestes estructures esdevé, en molts casos, una barrera per a les poblacions de fauna.

Fig. 12.10. Central eòlica de Vilobí, situada a la serra de Vilobí, al terme municipal de Fullella (foto: R.Queralt).

OBJECTIU 9

Unes centrals eòliques planificades amb visió de conjunt a escala regional, amb participació dels actors del territori i disposades en el paisatge en relació als seus elements configuradors

Els projectes de parcs eòlics que s'estan realitzant o tramitant a Terres de Lleida i les propostes de noves instal·lacions constitueixen una pressió sobre el paisatge que ha generat un notable debat social. El principal impacte que comporta és paisatgístic ja que totes les centrals se situen en carenes i espais elevats molt visibles i les alçades dels aerogeneradors sobrepassen els 100 m de manera que gairebé sempre estan interferint sobre els fons escènics. Amb tot, la seva localització està motivada per la màxima optimització dels vents i per tant és difícil trobar alternatives de localització. En general, el debat social bascula, no tant al voltant de la idoneïtat d'aquesta energia i la seva presència sinó al voltant de la excessiva concentració de parcs en determinades zones que compromet altres usos o potencialitats.

Fig. 12.11. La vila d'Àger (Noguera), amb el fons escènic del Montsec d'Ares, assentada sobre un turó antigament fortificat, segons un patró comú a tota l'àrea de ponent (foto: J. Vázquez).

OBJECTIU 10

Uns nuclis encimbellats on s'identifiqui amb claredat el perfil paisatgístic de l'espai construït i els seus punts d'interès (campanars, esglésies, castells, casals, etc.) en relació al paisatge obert i el sòl no urbanitzable.

Diverses àrees de Terres de Lleida, fonamentalment aquelles que no es troben estrictament a la zona central -caracteritzada per l'absència de relleus- presenten diversos nuclis ocupant petits tossals o turons d'alçada modesta adaptats a la topografia. Es tracta de nuclis urbans, en general de petita o mitjana dimensió, sovint d'origen castral i planta apinyada i compacta. Aquestes poblacions, realçades respecte l'entorn i per regla general, clarament visibles, tenen un especial encant i innegable valor paisatgístic. Prolifera principalment a la comarca de la Segarra –antiga “terra de marca”- i en menor grau a l'Urgell i les Garrigues. Es tracta poblacions com Bellmunt d'Urgell, la Donzell d'Urgell, Palou, l'Alzina, Montfalcó Murallat, Puiggròs, Vilosell, etc.

Algunes ciutats com Lleida, Balaguer, les Borges Blanques o Cervera també presenten perfils encimbellats per bé que els creixements urbanístics que han sofert, han diluït sensiblement aquest caràcter en algunes parts.

Fig. 12.12. La població d'Albagés, que forma part del patró de nuclis alineats seguint el curs del riu Set.

OBJECTIU 11

Un paisatge de nuclis alineats en valls ordenats urbanísticament i amb visió de conjunt conforme a l'assumpció d'aquest patró d'assentament

A la zona est i sud-est de Terres de Lleida, a les comarques de les Garrigues, l'Urgell i la Segarra, existeixen un seguit de poblacions que s'assenten linealment resseguint cursos fluvials o torrents. Corresponen de sud a nord a les unitats de paisatge de les Garrigues Altes, les Garrigues Baixes- Vall del Corb, Alt i Baix Sió. A mesura que avancem cap al sud les valls són més tancades i profundes i la sensació de nucli en vall és més tangible.

Aquestes seqüències de nuclis urbans han mantingut el caràcter rural, la trama urbana medieval i una relació característica amb el territori circumdant. Els cursos fluvials que estructuraven aquests assentaments urbans distribuïts linealment són cinc principalment, de sud a nord:

- La vall Major: Juncosa, els Torms, el Soleràs i Torrebesses.
- El riu Set: Cervià de les Garrigues, l'Albagés, el Cogul i Aspa.
- El torrent de la Femosa: Montblanquet, els Omells de Na Gaia, l'Espluga Calba, els Omellons i Vinaixa.
- El riu Corb: Guimerà, Ciutadilla, Rocafort de Vallbona, Nalec, Sant Martí de Maldà, Maldà i Belianes.
- El curs alt del riu Sió: Tarroja de Segarra, Sedó, Riber, Hostafrancs, Concabella, les Pallargues, Sisteró, Pelagalls, Mont-roig, Ossó de Sió, Castellnou d'Ossó i Puigverd d'Agramunt.
- El curs baix del riu Sió: Preixens, Pradell, les Ventoses, Butsènit de Balaguer, Montgai i la Sentiu de Sió.

Les afores d'aquests nuclis i els voltants dels seus accessos, sovint estan ocupades per granges, altres indústries ramaderes i naus o grans magatzems agrícoles. En aquest sentit és essencial el manteniment de la fesomia tradicional d'aquests pobles caracteritzats per la compacitat i el conjunt visual que formen la llera o plana al·luvial del riu o torrent i l'assentament urbà en un o altre vessant.

Fig 12.13. Tossals testimoni i conreus des de la carretera C-12 direcció Lleida, característics dels paisatges estèpics de Terres de Lleida.

OBJECTIU 12

Uns tossals ben conservats i erigits en punts d'atracció visual

L'extensa plana de ponent conforma un paisatge eminentment agrícola i uniforme on, esporàdicament apareix algun tossal testimoni de la morfologia prèvia a les grans transformacions agrícoles operades en les darreres dècades. Els tossals són un element característic de Terres de Lleida, constitueixen una referència paisatgística i constitueixen els últims reductes de la vegetació estèpica original de la zona. Encara que alguns tossals com els d'Almatret, Montmaneu (Costers de l'Ebre) o Montmagastre (Mig Segre) tenen més anomenada, els tossals típics de la plana són estribacions més modestes, sovint anònimes i envoltades de conreu –com els tossals de Torregrossa o de Margalef, a la Plana d'Urgell, del Metxut, als Plans d'Alguaire i Almenar, etc.- que trobem fonamentalment a les unitats de paisatge centrals com la Plana d'Urgell, Secans d'Utxesa, Secans de Belianes, Secans d'Ondara etc. Els tossals esmentats primer (Montmaneu, els Bessons, Montmagastre, proliferen a les unitats situades en la zona intermèdia entre les unitats centrals i les unitats perifèriques, més aviat en contacte amb aquestes últimes, i són la forma dialèctica local de referir-se als cims més alts de l'entorn.

Des d'un punt de vista visual, els tossals diversifiquen la uniforme matriu agrària del territori, aporten punts d'interès en el paisatge observable i són excel·lents miradors, a banda que del seu valor ecològic clau. La falta de referents territorials fa que alguns tossals siguin percebuts per la població com a elements identitaris i simbòlics, per regla general aquells més pròxims als nuclis o amb una silueta més esvelta.

Fig. 12.14. La superposició visual de les serres de Mont-Roig, Carbonera, Òs, Montclar, Millà, Sant Mamet i el Montsec conformen el fons escènic més percebut i visible des de tota la plana de Lleida (foto: J. Vázquez).

OBJECTIU 13

Uns fons escènics de qualitat que mantinguin els referents visuals i identitaris de Terres de Lleida i no incorporin elements estranys o aliens

L'element identitari potser més reconegut de Terres de Lleida és el que forma la línia d'horitzó del turó de la Seu Vella sobre a la ciutat de Lleida.

Tanmateix cal tenir en compte que Terres de Lleida fonamentalment està constituïda per la gran depressió central catalana –formant part de la Depressió de l'Ebre– envoltada per una línia de serralades que la circumden a nord i a sud, talment un semicercle totalment obert per ponent i amb un final difús per l'extrem est. En realitat, el fons escènic permanent de la plana central són aquestes serralades que ofereixen una perspectiva paisatgística permanent gairebé des de qualsevol punt. Aquest *fons escènic* té un eminent valor paisatgístic i referencial i però també identitari. Ens referim principalment a les següents carenes o serralades (de nord a sud):

- Montsec d'Ares i Montsec de Rúbies (Montsec)
- Serra de Montclús i de Sant Mamet (Aspres de la Noguera)
- Mont-roig i Serra Carbonera (Aspres de la Noguera)
- Serra Llarga (Plana d'Algerri- Balaguer)
- Serra de Bellmunt i Almenara (Serres de Bellmunt i Almenara)
- Serres de Pubill, Pinós i Castelltallat (Serrats de Sanaüja i Llanera)
- Serra del Tallat i serra de Vilobí (Garrigues Baixes- Vall del Corb)
- Massís dels Bessons (Garrigues Altes)
- Serra de la Llena (Garrigues Altes)
- Tossals de Montmaneu i Almatret (Costers de l'Ebre)

Fig. 12.15. Des de la Serra de Bellmunt (Urgell) observem magnífiques panoràmiques de la part més septentrional de l'Urgell, amb els nuclis aturonats que confegien la "terra de marca" cristiana en temps de la Reconquista (foto: G.Cano).

OBJECTIU 14

Una xarxa de miradors que posin en valor les panoràmiques més rellevants i permetin descobrir la diversitat i matisos dels diferents paisatges de Terres de Lleida

L'àmbit de Terres de Lleida presenta diversos enclavaments des d'on es gaudeix d'àmplies panoràmiques d'una o diverses unitats. Constitueixen punts d'observació, interpretació i educació en els valors del paisatge i solen coincidir amb fites topogràfiques (serres, tossals, colls,...), edificacions de caràcter religiós (ermites, santuaris,...), sectors elevats dels nuclis urbans encimbellats o fins i tot marges de carreteres de la xarxa viària secundària o local. La conversió d'aquests indrets en miradors i la creació d'una xarxa integrada de miradors pot esdevenir una oportunitat per a la promoció turística i una de les formes més efectives de sensibilitzar a la població sobre els valors del paisatge.

Fig. 12.16. La timoneda d'Alfés (Segrià), un dels hàbitats estèpics més singulars de Terres de Lleida tradicionalment lligat a la pastura i actualment en procés de regressió (foto: J. Vázquez).

OBJECTIU 15

Un paisatge de zones estèpiques conservat i gestionat

A grans trets, les Terres de Lleida presenten tres grans paisatges, tots ells dominats per l'ús agrari, cadascun amb un patró característic de parcel·la, conreu i fesomia. Aquesta heterogeneïtat de les terres de Lleida, amb la seva diversitat d'hàbitats, patrons agrícoles, textures, canvis fenològics i de percepció és un dels seus valors principals. Fonamentalment cal parlar de tres grans paisatges:

- a) La part central, ubicada a la part més baixa de la *depressió central catalana* i de morfologia extraordinàriament planera i substrat sedimentari, presenta un paisatge de regadiu, solcat pels grans canals que han permès una intensificació màxima de les finques. És el país de la *tàpia*, estil constructiu que utilitza terra, argila i grava, com a materials principals. És un paisatge d'horitzons amples.
- b) La perifèria de la plana, de relleu més abrupte, precedint el Prepirineu pel nord i les serres prelitorals pel sud i est, caracteritzada per un paisatge agrícola mediterrani i agroforestal amb un mosaic de conreus de secà (olivera, ametller, vinya i cereal) sovint aterratsats –i amb presència quasi ubiqüa de la pedra seca- que s'intercala amb fragments de matoll, bosc i bosquina. És un paisatge d'horitzons estrets i microrelleus.
- c) **Una zona intermèdia de secà i semiàrida, dita *pseudoestèpica*, situada per damunt de la cota regable dels diferents canals i caracteritzada per l'existència de superfícies planes i ondulades, els típics tossals testimoni i esquenalls d'erosió i la presència de menys aterratsats però amb construccions de pedra seca prou abundants. En tot cas, a l'igual que la plana central és un territori obert i amb bona visibilitat on predomina una agricultura extensiva de conreus de cereal, guarets i superfícies d'erms (timonedes, espartars, salades, etc.). Aquestes darreres superfícies són àrees d'alt interès florístic amb espècies i endemismes de gran interès biogeogràfic i nogensmenys faunístic, amb poblacions d'avifauna en perill d'extinció (sisó, terrerola vulgar, esparver cendrós, etc.).**

La futura construcció del canal Segarra- Garrigues afecta de ple a aquesta *zona intermèdia de secà* perquè es troba immediatament per damunt de la cota regable dels actuals canals de regadiu en actiu. Les obres de la posada en regadiu en les terres d'aquesta unitat —captacions, embassaments i basses de regulació, electrificació, instal·lacions de bombeig, xarxes de distribució i xarxa de camins i desguassos, etc.— i la introducció de cultius extensius per aspersió o rec localitzat modificaran els actuals paisatges. Ho faran sobretot pel canvi de conreu —panís, alfals, fruiters de regadiu, etc.— que esdevindrà intensiu en comptes d'extensiu o erm com és ara, i no tant per la simplificació de l'estructura parcel·lària i la geomorfologia que només localment presenta aterratsats en pedra seca, marges de vora i petits tossals característics i identitaris d'aquest paisatge. Les transformacions tindran notables avantatges però suposaran probablement la reducció d'alguns àmbits esteparis, actualment ja molt fragmentats. També cal tenir en compte la identificació de la població amb un nou paisatge modificat substancialment.

Els Espais d'Interès Natural afectats són:

- A les Garrigues: Massís dels Bessons i Mas de Melons (Reserva Natural Parcial).
- A la Noguera: Serra de Bellmunt.
- A la Segarra: Vall del riu Llobregós.
- Al Segrià: Alfés (2), Mas de Melons (Reserva Natural Parcial).

Els Espais de la Xarxa Natura 2000 afectats són:

- Anglesola-Vilagrassa.
- Bellmunt-Almenara.
- Granyena.
- Secans del Segrià- Garrigues i del Segrià i Utxesa
- Valls del Sió-Llobregós.

Fig. 12.17. Marge de pedra seca i cabana de volta entre oliveres, paisatge propi de la zona intermèdia entre l'extrem de la plana central de la Depressió catalana i la seva perifèria, més abrupta, que precedeix els contraforts prelitorals (foto: O.Cornudella).

OBJECTIU 16

Un paisatge de secà, de conreu d'olivera i ametller, productiu i vinculat al manteniment dels elements de pedra seca de suport a l'agricultura

Com s'apunta a l'objectiu anterior, l'àmbit de Terres de Lleida presenta tres grans conjunts paisatgístics, tots ells dominats per l'ús agrari, cadascun amb un patró característic de parcel·la, conreu i fesomia. Aquesta heterogeneïtat de les terres de Lleida, amb la seva diversitat d'hàbitats, patrons agrícoles, textures, canvis fenològics i de percepció és un dels seus valors principals. Fonamentalment, cal parlar de:

- a) La part central, ubicada a la part més baixa de la *depressió central catalana* i de morfologia extraordinàriament planera i substrat sedimentari, presenta un paisatge de regadiu, solcat pels grans canals que han permès una intensificació màxima de les finques. És el país de la *tàpia*, estil constructiu que utilitza terra, argila i grava, com a materials principals. És un paisatge d'horitzons amples.
- b) **La perifèria de la plana, de relleu més abrupte, precedint el Prepirineu pel nord i les serres prelitorals pel sud i est, caracteritzada per un paisatge agrícola mediterrani i agroforestal amb un mosaic de conreus de secà (olivera, ametller, vinya i cereal) sovint aterassats –i amb presència quasi ubiqüa de la pedra seca- que s'intercala amb fragments de matoll, bosc i bosquina. És un paisatge d'horitzons estrets i microrelleus.**
- c) Una zona intermèdia de secà i semiàrida, dita *pseudoestèpica*, situada per damunt de la cota regable dels diferents canals i caracteritzada per l'existència de superfícies planes i ondulades, els tossals testimoni típics i esquenalls d'erosió i la presència de menys aterassaments però amb certa presència de pedra seca especialment en cabanes i aixoplucs. En tot cas, a l'igual que la plana central és un territori obert i amb bona visibilitat on predomina una agricultura extensiva de conreus de cereal, guarets i superfícies d'erms (timonedes, espartars, salades, etc.). Aquestes darreres superfícies són àrees d'alt interès florístic amb espècies i endemismes de gran interès biogeogràfic i

nogensmenys faunístic, amb poblacions d'avifauna en perill d'extinció (sisó, terrerola vulgar, esparver cendrós, etc.).

Encara que la construcció del canal Segarra-Garrigues afectarà sobretot a la *zona intermèdia de secà* – perquè és la que es troba immediatament per damunt de la cota regable dels actuals canals en funcionament– també afectarà en un grau important els termes més deprimits del que anomenem la *perifèria* de la plana en contacte amb els espais de la *zona intermèdia*. Aquests territoris, tot i presentar una representació d'hàbitats i avifauna estèpica menys notable, acumulen el gruix del patrimoni de la pedra seca de l'àmbit de Terres de Lleida atès que l'aparició dels relleus, precedint les carenes i barrancs perifèrics de l'àmbit, van propiciar l'adaptació del terreny per al seu aprofitament agrícola mitjançant l'abancament.

De fet, les obres de la posada en regadiu en les terres d'aquesta unitat i la introducció de cultius extensius per aspersió o rec localitzat modificaran els actuals paisatges no tant pel canvi de coberta i conreus com per la simplificació de l'estructura parcel·lària i la geomorfologia que poden generar els processos de concentració parcel·lària en un àmbit que ara es caracteritza per massius aterassaments en pedra seca, fragments de bosquina i continus marges de vora. Les transformacions podrien posar en perill part del patrimoni rural construït. En aquest cas, cal tenir en compte la identificació de la població amb un nou paisatge modificat substancialment.

Fig. 12.18. Tram de banqueta arbrada del Canal d'Urgell a Juneda (Garrigues) amb plataners (*Platanus hispanica*) flanquejant les dues ribes del caixer i els respectius camins de Server (foto: J. Vázquez).

OBJECTIU 17

Unes infraestructures hidràuliques tradicionals i unes banquetes arbrades a tota la plana regada gestionades i revaloritzades per al seu ús social

Els canals i altres estructures de regadiu de Terres de Lleida tenen una incidència en el paisatge i un interès històric remarcable. Així, per ordre d'importància, el canal d'Urgell (construït l'any 1863), el de Pinyana (originari del segle XII) i el d'Aragó i Catalunya (datat al 1902), els tres canals principals de l'àmbit principalment centrats en les unitats de la Plana d'Urgell, Horta de Pinyana i Regadius del Canal d'Aragó i Catalunya porten associats una sèrie d'elements de valor històric i paisatgístic. Per una banda, les construccions lligades als canals –mòduls i comportes, ponts, aqüeductes, etc. – constitueixen un patrimoni històric civil industrial i en la seva major part, conserven la seva funcionalitat. Per l'altra, tradicionalment un o els dos marges dels canals, sigui per la part interior o exterior del camí de servei, han comptat amb una filera arbrada –plataners o freixes- amb una triple funció, rebaixar la evapotranspiració, treure uns rendiments forestals i sostenir les ribes del caixer. En particular, aquestes banquetes arbrades constitueixen un dels principals referents paisatgístics de la zona.

No obstant, en els darrers anys, amb la finalitat d'evitar les filtracions, les Comunitats de Regants respectives han tingut tendència a revestir els canals amb formigó i peces prefabricades. Això ha provocat la consegüent pèrdua de les banquetes arbrades i per tant, la desaparició de la part essencial d'aquests paisatges d'alt interès històric i social. Allà on es conserven les banquetes, aquestes mantenen l'ús social que sempre han tingut com a lloc d'esbarjo, passeig i trobada de la població local.

Fig. 12.19. Imatge panoràmica de l'Aiguabarreig Segre-Cinca a la Granja d'Escarp (Segrià), espai interfluvial d'una gran biodiversitat i en bon estat de conservació (foto: J.Bas).

OBJECTIU 18

Uns paisatges fluvials del riu Segre i la Noguera Pallaresa i Ribagorçana conservats conforme a la seva dinàmica i accessibles per activitats d'oci

L'àmbit de Terres de Lleida està travessat pel riu Segre i les dues Nogueres, Pallaresa i Ribagorçana, cursos de cabal important en el context del Principat. Aquests rius han determinat en bona mesura la posició dels assentaments humans i han estat aprofitats històricament per al regadiu agrícola de la plana mitjançant la derivació en canals, sèquies i basses.

Aquests rius, llurs zones humides, el seu bosc de ribera i les planes al·luvials i agrícoles dels seus marges tenen funcions ecològiques claus i tal vegada constitueixen el corredor biològic més important de l'àmbit: el riu Segre, travessa Terres de Lleida de nord-est a sud-oest i connecta pràcticament tots els extrems del territori, des de les terres seques del Baix Segrià fins als relleus de la serra de la Llena. Però els seus boscos de ribera i meandres presenten alhora un valor paisatgístic de primer ordre atès que el seu domini d'observació és molt ampli d'acord a la horitzontalitat del territori. En aquest sentit, cal destacar el Parc de la Mitjana de Lleida, els aiguamolls de Seròs, els Patamolls de Montoliu, els meandres del Segre (meandre del Mas del Segre, meandre de la Torre del Caberol) i les àrees d'aiguabarreig entre les Nogueres i el Segre i entre el Segre i el Cinca.

L'aspecte tradicional d'un paisatge de bosc de ribera i d'horta i de fruiters lligada a la fertilitat dels sòls al·luvials s'ha vist alterat en les darreres dècades per la proliferació d'elements aliens a la seva fesomia que n'afecten la integritat a curt i mig termini i generen un paisatge fluvial empobrit i artificialitzat: construccions rurals esdevingudes habitatges de segona residència, granges, graveres, abocadors, canalitzacions, ponts i viaductes d'estructura rígida, casetes de bombeig, rescloses, etc. L'alta exposició visual del territori de Terres de Lleida dona més notorietat a aquestes alteracions. Cal afegir finalment, la fragmentació territorial que provoca l'ampliació de la xarxa viària, sovint sobreposada damunt el traçat d'antics camins.

Fig.12.20. Parc solar al nord de Puiggròs, a la Plana d'Urgell.

OBJECTIU 19

Uns parcs solars localitzats en l'entorn a partir de criteris d'eficiència, preexistència de línies d'evacuació i preexistència d'edificacions i minimització del nombre d'observadors potencials en àrees fràgils

La instal·lació de centrals fotovoltaïques, popularment conegudes per *parcs solars*, per a la producció d'energia solar constitueix un dels principals eixos de la política energètica de la Generalitat de Catalunya pels propers anys en l'àmbit de la lluita contra el canvi climàtic i en conseqüència, resulta un factor globalment positiu per al medi i una oportunitat de desenvolupament per al territori. Ara bé, la dispersió d'aquest tipus d'instal·lacions sobre el territori sense la consideració de criteris i mesures d'implantació adequada pot suposar un impacte paisatgístic negatiu i greu. A escala local, aquest impacte ve causat per la aparició dels elements captadors, molt visibles i absolutament aliens a l'entorn, mentre que a escala territorial ve causat per l'obertura de camins i rases i la construcció d'infraestructures associades als captadors (estacions transformadores, edificis de control, etc.).

La gran aptitud de Terres de Lleida per a acollir aquest tipus de centrals, l'ha convertit en el territori de Catalunya amb més projectes d'instal·lació, concentrats essencialment a les unitats de paisatge de la Plana d'Urgell, Secans de Belianes i d'Ondara i als Secans d'Utxesa (Pla d'Urgell, Segrià, les Garrigues i l'Urgell). En vistes de la proliferació que experimenta el sector és fonamental establir criteris paisatgístics per a localitzar i integrar adequadament aquestes instal·lacions.

Fig. 12.21. Castell d'Alòs de Balaguer (Noguera), un espectacular exemple del paisatge de les fortificacions i construccions defensives que abunden a tota la perifèria de la Plana de Lleida i en els espais anomenats intermedis (foto: G.Cano).

OBJECTIU 20

Un paisatge de les construccions defensives que vinculi història, territori i població de Terres de Lleida

La part oriental de Terres de Lleida va ser territori de confrontacions entre cristians i sarraïns durant l'Alta Edat Mitjana, ja que era l'espai de transició entre la Catalunya Vella i la Catalunya Nova. A mesura que avançava la Reconquesta cristiana a partir del Pirineu i el Prepirineu, s'anava afavorint la construcció de castells i torres de guaita en tossals i punts elevats. En uns temps de profunda inseguretat i bel·licositat, l'assentament de petits nuclis fortificats era una forma d'implantació gradual sobre terreny guanyat als sarraïns i per això rebia el nom de "terra de marca". Aquests punts garantien un control gairebé integral del territori i actualment, s'han convertit en fites paisatgístiques de gran interès.

El paisatge de les construccions defensives de Terres de Lleida constitueix una de les poques mostres d'aquest tipus de paisatge a Catalunya. Té un valor històric evident perquè il·lustra una etapa de la història de Catalunya però també paisatgístic perquè està sotmès a una elevada exposició visual. Un i altre justifiquen la necessitat de fomentar accions de restauració i valorització del paisatge de les construccions defensives alhora que presenten un fort potencial turístic que pot contribuir a dinamitzar les economies locals.

L'espai amb gran presència de construccions defensives s'emmarca a les unitats de Costers de la Segarra, Serrats de Sanaüja i Llanera, Vall del Llobregós i Alt Sió, a les comarques de la Noguera, l'Urgell i la Segarra. Una petita part d'aquestes construccions es troben en bon estat (castells de Montclar, les Pallargues, Florejacs, Montsonís, Vicfred, Verdú, etc.) i actualment ja es promocionen mitjançant per exemple *la Ruta dels castells*, però la major part es troben en estat precari de conservació i en absència de qualsevol acció de valorització.

Fig. 12.22. Patró agrícola característic de l'Horta de Lleida caracteritzat per la linealitat i la geometria dels conreus, la presència de construccions agrícoles de servei al pagès i en particular, de la tàpia, tipologia constructiva autòctona desapareguda als anys 60 (foto: J.Bas).

OBJECTIU 21

Una Horta de Lleida productiva i concebuda com a àrea també de vocació agrícola entre la ciutat i els espais oberts perifèrics

Des de temps antics el paisatge de Terres de Lleida ha estat transformat per conreus de regadiu. L'aprofitament hidràulic dels grans rius pirinencs, ha permès la creació d'un paisatge d'horta de petita dimensió al voltant de les poblacions i en particular, de Lleida. És l'anomenada Horta de Lleida, una àrea d'alt interès paisatgístic d'origen musulmà que se situa a la plana nord-oest de la ciutat i que es correspon amb les unitats de l'Horta de Pinyana i els Regadius del Canal d'Aragó i Catalunya.

Les característiques de baixa densitat (30 edificis/km²), elevada parcel·lació, presència d'aigua, preexistència de nombroses línies elèctriques i accessibilitat, fan que aquest espai hagi esdevingut en els últims anys pol d'atracció de nous usos (naus i tallers, destil·leries, teuleries, fàbriques tèxtils, conserveres, etc.) i en particular de nous habitatges que es barregen amb l'activitat agrària configurant un paisatge massa sovint, desordenat.

Sigui com sigui, el paisatge de l'horta de Lleida i en general de tota l'horta de Pinyana, a banda del valor eminentment productiu, fa part de la realitat identitària de les poblacions travessades pels rius Segre i Noguera Ribagorçana. Altrament, aquesta àrea desenvolupa una funció social creixent, com a lloc d'esbarjo i fins i tot d'intercanvi cultural de gent gran, canalla, immigrants extracomunitaris, etc.